

IJTIMOIIY PEDAGOGNING REABLITASIION XIZMATI MODELI VA MEXANIZMI

*Umirova Dinora Inatilla qizi - University of Management and Future
Technologies universiteti, 551 PPO'-guruh talabasi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada ijtimoiy pedagogning reablitasion xizmati modeli va mexanizmi tahlil qilinadi. Reablitasion xizmatlar, jismoniy yoki ruhiy nuqsonlarga ega bo'lgan shaxslar uchun jamiyatga integratsiyasini ta'minlashga qaratilgan kompleks yordam tizimini tashkil etadi. Ijtimoiy pedagoglar, individual yondashuv asosida, shaxsning tibbiy, psixologik, va pedagogik ehtiyojlarini qondirishga harakat qiladilar. Maqolada, ijtimoiy pedagogning reablitasion xizmatlarini amalga oshirishdagi asosiy komponentlar va mexanizmlar, shu jumladan multidisipliner yondashuv, jamiyat bilan hamkorlik va monitoring jarayonlari batafsil ko'rib chiqiladi. Shuningdek, ijtimoiy pedagogning reablitasion xizmatlar orqali jamiyatda inklyuziv muhit yaratish va har bir shaxsning jamiyatga to'liq moslashishini ta'minlashdagi o'rni hamda ahamiyati tahlil etiladi.

Kalit so'zlar: ijtimoiy pedagog, reablitasion xizmat, jismoniy nuqson, ruhiy salomatlik, multidisipliner yondashuv, inklyuziv jamiyat, pedagogik yordam, psixologik yordam, ijtimoiy integratsiya, monitoring.

Kirish

Ijtimoiy pedagogning reablitasion xizmati, jismoniy yoki ruhiy nuqsonlarga ega bo'lgan shaxslar uchun eng muhim yordam tizimlaridan biri hisoblanadi. Ushbu xizmatlarning asosiy maqsadi – shaxslarning jamiyatda faol va samarali hayot kechirishini ta'minlashdir. Reablitasion xizmatlar nafaqat tibbiy yoki psixologik yordami bilan cheklanmay, balki shaxsning pedagogik yordam va o'zini rivojlantirish jarayonlarini ham o'z ichiga oladi.

Reablitasion xizmatlar, ijtimoiy pedagogning o'rni va vazifalarini, uning jamiyatga integratsiyalashuv jarayonidagi ahamiyatini belgilaydi. Ushbu maqolada ijtimoiy pedagogning reablitasion xizmatlari modelining asosiy komponentlari,

ularning amalga oshirilish mexanizmlari va jamiyatda inklyuziv muhitni yaratishga qo'shadigan hissasi muhokama qilinadi. Maqsad, bu sohadagi yangiliklarni tahlil qilish va reabilitasion xizmatlarni yanada samarali tashkil etish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni aniqlashdir.

Ijtimoiy pedagogning reabilitasion xizmati modeli

Ijtimoiy pedagogning reabilitasion xizmati modeli jismoniy yoki ruhiy nuqsonlarga ega bo'lgan shaxslarning jamiyatga muvaffaqiyatli integratsiyasi uchun zarur bo'lgan ko'nikma va yordam tizimini tashkil etadi. Ushbu model nafaqat tibbiy yordamni, balki pedagogik va psixologik xizmatlarni ham o'z ichiga oladi, chunki reabilitasion jarayonlar ko'pincha murakkab va ko'p qirralidir. Modelning asosiy maqsadi – har bir shaxsning individual xususiyatlari va ehtiyojlariga mos tarzda yordam ko'rsatish, uni jamiyatga moslashtirish va ijtimoiy hayotga faol ravishda jalb qilishdir.

Ijtimoiy pedagogning reabilitasion xizmatlari faqat tibbiy yordamga asoslanmaydi, balki psixologik va pedagogik yordamni ham o'z ichiga oladi. Bu, o'z navbatida, shaxsning jismoniy va ruhiy salomatligi, ta'lim darajasi, ijtimoiy ko'nikmalari, shuningdek, uning jamiyatdagi o'rni kabi omillarni hisobga olishni talab qiladi. Shaxsning o'ziga xos ehtiyojlari asosida reabilitasion jarayonni rejalashtirish va amalga oshirishga erishish mumkin. Har bir shaxsning ehtiyojlari va imkoniyatlari farq qiladi. Ijtimoiy pedagoglar shaxsga individual yondashuvni qo'llab, uning kuchli tomonlari va kamchiliklarini hisobga olgan holda reabilitasion jarayonni boshqaradilar. Bu jarayonda shaxsning xohish-irodalari, shaxsiy qobiliyatlari va ijtimoiy muhitdagi holati inobatga olinadi. Shaxsga mos ravishda, unga zaruriy resurslar va yordam ko'rsatilib, bu orqali uning jamiyatga integratsiyasi osonlashadi.

Ijtimoiy pedagogning reabilitasion xizmati ko'plab mutaxassislar bilan hamkorlikda amalga oshiriladi. Reabilitasion jarayonda tibbiy xodimlar, psixologlar, advokatlar va boshqa mutaxassislar birgalikda ishlaydi. Bu ko'p jihatli yondashuv har bir shaxsga kompleks yordam ko'rsatishga imkon yaratadi va jarayonning muvaffaqiyatli amalga oshirilishini ta'minlaydi. Multidiscipliner yondashuv

reabilitasion jarayonning har bir bosqichida samaradorlikni oshiradi va shaxsning o'ziga bo'lgan ishonchini tiklashga yordam beradi. Ijtimoiy pedagogning asosiy vazifalaridan biri shaxsni jamiyatda faol hayot kechirishga tayyorlashdir. Reabilitasion xizmati doirasida, shaxsga kasb-hunar o'rgatish, ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirish, o'zini parvarishlash va jamiyat bilan muloqot qilish kabi ko'nikmalarni o'rgatish zarurdir. Pedagogik yordam orqali shaxs o'zini mustaqil ravishda hayotda amalga oshirish imkoniyatini qo'lga kiritadi.¹

Reabilitasion xizmati modeli, shuningdek, shaxsning o'z-o'zini rivojlantirishga va ta'lim olishga bo'lgan intilishlarini qo'llab-quvvatlaydi. O'z-o'zini tarbiyalash va kasb-hunar o'rganish jarayonlari orqali, shaxs jamiyatda muvaffaqiyatli integratsiyalashish uchun zarur ko'nikmalarga ega bo'ladi. Ijtimoiy pedagoglar, shaxsning o'ziga bo'lgan ishonchini oshirish va unga kelajakda mustaqil yashash imkoniyatlarini taqdim etish uchun turli mashg'ulotlar va treninglar o'tkazadilar. Reabilitasion xizmatlarning samaradorligini muntazam ravishda baholash va monitoring qilish zarur. Ijtimoiy pedagoglar, reabilitasion jarayonni va uning natijalarini kuzatib boradilar, shaxsning rivojlanishini va ijtimoiy integratsiyasini tahlil qiladilar. Monitoring va baholash jarayonlari yordamida, reabilitasion xizmatlarning samaradorligini tekshirish va zarur o'zgarishlarni kiritish imkoniyati yaratilib, jarayonning muvaffaqiyatli amalga oshirilishi ta'minlanadi.

Ijtimoiy pedagogning reabilitasion xizmatlaridagi mexanizm

Ijtimoiy pedagogning reabilitasion xizmatlari, faqat shaxsning sog'lig'ini tiklashga qaratilmagan bo'lib, ularning jamiyatga moslashuvi, ijtimoiy hayotga integratsiyasi va shaxsiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlashni o'z ichiga oladi. Bu jarayonning samarali bo'lishi uchun ijtimoiy pedagogning reabilitasion xizmatlarida turli mexanizmlar ishlatiladi. Har bir mexanizm shaxsning o'ziga xos ehtiyojlarini qondirishga yordam berishi, shuningdek, ularning to'liq jamiyatga integratsiyasini ta'minlashga xizmat qiladi.

¹ Хайдаров, С. А. (2023). ТАРИХ ДАРСЛАРИДА САНЪАТ АСАРЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШНИНГ УСУЛЛАРИ. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 3(1/2), 92-96;

Ijtimoiy pedagogning reabilitasion xizmatlarida eng muhim mexanizmlaridan biri – individual yondashuvdir. Har bir shaxsning holati, ehtiyojlari va imkoniyatlari o‘ziga xosdir. Shuning uchun, reabilitasion jarayon shaxsga moslashtirilgan holda amalga oshiriladi. Ijtimoiy pedagog, shaxsning jismoniy va ruhiy salomatligini baholab, uning kuchli va zaif tomonlarini aniqlaydi. Bu orqali, reabilitasion jarayonning har bir bosqichi, shaxsning maxsus ehtiyojlariga mos ravishda rejalashtiriladi. Bunday yondashuv, shaxsning o‘ziga bo‘lgan ishonchini oshiradi va ularning jarayonga faol ishtirok etishini ta'minlaydi.

Reabilitasion xizmatlar samaradorligini oshirish uchun ijtimoiy pedagoglar ko‘pincha multidisipliner yondashuvni qo‘llaydilar. Bu mexanizmدا, ijtimoiy pedagoglar tibbiy, psixologik, huquqiy va pedagogik mutaxassislar bilan birgalikda ishlaydilar. Har bir mutaxassisning o‘z sohasida yuqori malakasi, reabilitasion jarayonning har bir bosqichida zarur yordamni ta'minlashga xizmat qiladi. Masalan, tibbiy mutaxassislar shaxsning sog‘lig‘ini tiklash, psixologlar esa uning ruhiy holatini yaxshilash bo‘yicha yordam beradilar. Pedagoglar esa shaxsga yangi bilim va ko‘nikmalarni o‘rgatishadi. Bunday jamoaviy ish, shaxsning kompleks yordamga ega bo‘lishini va jarayonning muvaffaqiyatli bo‘lishini ta'minlaydi.

Reabilitasion jarayonning muhim mexanizmida ijtimoiy integratsiya jarayoni o‘rin oladi. Ijtimoiy pedagoglar, reabilitasyon xizmatlarini nafaqat tibbiy yoki pedagogik yordam bilan cheklab qolmay, balki shaxsni jamiyat bilan hamkorlikda integratsiya qilishga harakat qiladilar. Bu jarayon, shaxsni jamiyatda o‘z o‘rnini topishga, ijtimoiy munosabatlarni o‘rnatishga va faol fuqaroga aylanishga yordam beradi. Jamiyatda inklyuziv muhit yaratish uchun, ijtimoiy pedagoglar doimiy ravishda ijtimoiy tashkilotlar, maktablar, ish beruvchilar va boshqa ijtimoiy tizimlar bilan hamkorlik qilishadi. Ular, shaxslarning jamiyatdagi muvaffaqiyatli integratsiyasi uchun zarur bo‘lgan shart-sharoitlarni yaratishga yordam beradilar.²

Reabilitasion xizmatlarning samarali bo‘lishi uchun, ijtimoiy pedagoglar ta'lim va kasb-hunar o‘rgatish mexanizmlarini ham joriy qiladilar. Shaxsning kasb-hunar

² Khaydarov S.A. (2025). The role of the use of fine arts in teaching the history of the country. Modern Education and Development. 3 (17). 28-33;

o'rganishi, o'z-o'zini parvarishlash ko'nikmalarini rivojlantirishi, jamiyatda mustaqil yashashga tayyorlanishi reabilitasion jarayonning ajralmas qismidir. Ijtimoiy pedagoglar, o'quv mashg'ulotlari va treninglar orqali, shaxsning kasbiy kompetensiyalarini oshiradilar, unga yangi kasblar o'rgatadilar va ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantiradilar. Bu mexanizm shaxsning jamiyatda o'z o'rnini topishi uchun zaruriy bilim va ko'nikmalarni taqdim etadi.

Xulosa

Ijtimoiy pedagogning reabilitasion xizmati, jismoniy yoki ruhiy nuqsonlarga ega bo'lgan shaxslarning jamiyatga to'liq integratsiyasini ta'minlashda muhim o'rin tutadi. Ushbu xizmatlar, tibbiy yordam, pedagogik ta'lim, psixologik qo'llab-quvvatlash va ijtimoiy moslashuvni birlashtirgan kompleks yondashuvni o'z ichiga oladi. Reabilitasion xizmatlar modelining samarali amalga oshirilishi uchun individual yondashuv, multidisipliner hamkorlik, ijtimoiy integratsiya, kasb-hunar o'rgatish va o'z-o'zini rivojlantirish kabi mexanizmlar muvaffaqiyatli qo'llaniladi.

Ijtimoiy pedagoglar, reabilitasion jarayonda shaxslarning ehtiyojlarini hisobga olib, ularni jamiyatda faol va mustaqil hayot kechirishga tayyorlash uchun kerakli bilim va ko'nikmalarni taqdim etadilar. Monitoring va baholash mexanizmlari orqali xizmatlarning samaradorligi muntazam ravishda tahlil qilinadi va kerakli o'zgarishlar kiritiladi, bu esa jarayonning muvaffaqiyatini ta'minlaydi. Bunday kompleks yondashuv va mexanizmlar yordamida, reabilitasion xizmatlar nafaqat shaxslarning salomatligini tiklashga, balki ularning ijtimoiy va hissiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlashga ham xizmat qiladi. Shaxslarning jamiyatga to'liq integratsiyasi, ularning o'zligini topishlari va faol fuqarolar sifatida yashashlari uchun asosiy shartdir. Shu sababli, ijtimoiy pedagogning reabilitasion xizmati jamiyatda inklyuziv muhit yaratishda muhim rol o'ynaydi va har bir shaxsning jamiyatda to'liq va teng huquqli ishtirokini ta'minlashga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Sulaymon Amirqulovich Xaydarov. (2024). O'quvchilarni tarbiyashda ijtimoiy fanlarni o'qitishni didaktik imkoniyatlari. SCIENCE AND EDUCATION SCIENTIFIC JOURNAL. 5.1.B.271-275.

2. Хайдаров, С. (2023). Pedagogik faoliyatda o'qituvchi o'zida kompetentlik sifatlarini shakillantirishi. Цифровизация современного образования: проблема и решение, 1(1), 64–67.
3. Хайдаров, С. А. (2023). ТАРИХ ДАРСЛАРИДА САНЪАТ АСАРЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШНИНГ УСУЛЛАРИ. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 3(1/2), 92-96.
4. Хайдаров С. (2024). Spiritual influence on child education in families. Web of Teachers: Inderscience Research. 2 (11). 203-205.
5. Хайдаров С. (2025). Oilalar da farzand tarbiyasiga ruhiy ta'sir etkazish. Modern Education and Development. 3 (17). 23-27.
6. Khaydarov S.A. (2025). The role of the use of fine arts in teaching the history of the country. Modern Education and Development. 3 (17). 28-33.
7. Xaydarov S.A. (2025). Ijtimoiy-gumanitar fanlarda raqamli metodlardan foydalanish yo'llari. NEW RENAISSANCE international scientific journal. 2(1). 91-94.
8. Xaydarov S.A. (2025). Yoshlarda vatanparvarlik hissinini tarbiyalashda Boburnoma asariga ishlangan miniatyuralarning ahamiyati. Til va adabiyot.uz. 2.11-12.